

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 133/2013-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti Mgr. Ing. J. S., L., zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 861/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. Ing. J. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 861/2008 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresného súdu Pezinok prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 861/2008 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. Ing. J. S. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť Mgr. Ing. J. S. trovy právneho zastúpenia v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. januára 2013 doručená sťažnosť Mgr. Ing. J. S., L. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 861/2008.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol: „Sťažovateľ titulom postavenia navrhovateľa – účastníka v konaní č. k. 4C 861/2008 vedenom na Okresnom súde Pezinok od 28. 05. 2003... na ochranu osobnosti poznačenom zjavnými prietahmi... pociťuje skrivosť, bezmocnosť a beznádej v tom, že v dôsledku pokračujúceho porušovania jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov... nebola vec ku dnešnému dňu prejednaná porušovateľom v primeranej lehote, konanie je doposiaľ ako celok nespravodlivé, pričom podpredseda Okresného súdu Pezinok v odpovedi na sťažnosť sťažovateľa... skonštatoval, že sťažnosť na prietahy podaná sťažovateľom dňa 24. 10. 2012 je dôvodná...“

Súd doposiaľ od r. 2003 nezabezpečil sťažovateľom navrhované dôkazy od OČTK, nepredvolal a ani nevypočul v konaní navrhovaných svedkov...

Ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne za viac ako 9 rokov a 7 mesiacov rozhodnuté ani na prvom stupni a to nie vinou sťažovateľa...

Sťažovateľ k prietiahom neprispel (s výnimkou obdobia keď bol sťažovateľ vážne práceneschopným a ošetrojúci lekár neodporúčal súdu jeho osobnú účasť na pojednávaníach..., pričom porušovateľ mohol a mal konať s jeho splnomocneným advokátom... a zabezpečiť tak rozhodnutie súdu v primeranej lehote, pretože sťažovateľ bol súdom na prvom pojednávaní už vypočutý...

Vec má pre sťažovateľa mimoriadny význam.

Vec je po právnej a skutkovej stránke jednoduchá...

Vo veci č. k. 4C 861/2008 vedenej na Okresnom súde Pezinok od 28. 05. 2003... nebola sťažovateľovi poskytnutá súdom rýchla, účinná a efektívna ochrana jeho práv a nebolo rozhodnuté ani len na prvom stupni, to všetko za viac ako 9 rokov a 7 mesiacov...“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné práva Mgr. Ing. J. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod č. k. 4C 861/2008 (predtým pod č. k. PK 22C 26/03 na Okresnom súde Pezinok od 28. 05. 2003, následne na OS Bratislava III č. k. PK 22C 26/03 do 31. 12. 2007) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Pezinok sa prikazuje konať a rozhodnúť bez zbytočných prietáhov

3. Mgr. Ing. J. S. sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 14.000 €, ktoré je Okresný súd Pezinok povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

4. Mgr. Ing. J. S. priznáva úhradu trov konania v sume 269,58 €..., ktoré je Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. E. K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 133/2013-13 z 13. marca 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3080/2013 z 26. marca 2013, v ktorom zotrváva na svojom stanovisku k sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní doručenej okresnému súdu 24. októbra 2012. V predmetnom stanovisku z 23. novembra 2012 okresný súd vyhodnotil sťažnosť sťažovateľa ako dôvodnú, za prietahy v konaní sa mu ospravedlnil, poukázal na to, že tieto boli spôsobené nadmernou zaťaženosťou súdu, a súčasne poukázal na to, že vo veci sa už riadne koná a je nariadený termín pojednávania na 5. apríl 2013.

Okresný súd vo vyjadrení z 26. marca 2013 a právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení z 1. mája 2013 ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie vecí v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len

z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmet posudzovaného konania, v ktorom sa s'ťažovateľ domáha ochrany svojich osobnostných práv, nie je možné hodnotiť po skutkovej ani právnej stránke za taký zložitý, že by to mohlo odôvodňovať dĺžku súdneho konania v trvaní viac ako 9 rokov bez meritórneho rozhodnutia vo veci.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom zistil, že niekoľko pojednávaní v priebehu celého konania bolo odročovaných z dôvodov (či už subjektívnych alebo objektívnych) na strane s'ťažovateľa a uvedená okolnosť mala objektívne vplyv na celkovú dĺžku posudzovaného konania.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd sa z vyžiadaného spisu okresného súdu oboznámil s doterajším priebehom konania a zistil, že konanie sa začalo 28. mája 2003 doručením žaloby sťažovateľa okresnému súdu o ochranu osobnosti, v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu nebolo právoplatne ukončené (pričom okresný súd vo veci ani raz meritórne nerozhodol) a jeho celková dĺžka dosahovala viac ako 9 rokov.

V roku 2003 okresný súd vo veci nariadil štyri pojednávania, na ktorých bol prítomný sťažovateľ, avšak pre neprítomnosť odporcu pre závary v doručovaní predvolania boli pojednávania odročené bez meritórneho prerokovania veci.

V roku 2004 okresný súd vo veci nariadil šesť pojednávanií, z ktorých sa ani jedno nevykonalo s meritórnym prerokovaním veci, a to z dôvodu opakovaného ospravedlnenia sťažovateľa pre práceneschopnosť, resp. jeho právneho zástupcu, ktorý navrhol konanie z uvedeného dôvodu prerušiť a okresný súd konanie na tri mesiace prerušil. Dôvodom odročenia troch z nariadených pojednávanií bolo aj ospravedlnenie odporcu, resp. právneho zástupcu.

V roku 2005 nebol vo veci okresným súdom vykonaný žiadny úkon.

V roku 2006 okresný súd vykonal jediný úkon, a to zisťovanie, či odporca nie je vo výkone väzby.

V roku 2007 okresný súd nariadil dve pojednávania, pričom prvého pojednávania sa zúčastnil sťažovateľ a jeho právny zástupca a nezúčastnil sa bez ospravedlnenia odporca a jeho zástupca, za čo mu okresný súd uložil poriadkovú pokutu. Na druhom pojednávanií vo februári 2007 došlo za prítomnosti všetkých účastníkov k meritórnemu prerokovaniu veci. Sťažovateľ v priebehu roku 2007 doručil okresnému súdu dve zmeny návrhu, o ktorých súd v tomto roku aj rozhodol.

V roku 2008 nebol vo veci okresným súdom vykonaný žiadny úkon.

V roku 2009 okresný súd nariadil dve pojednávania, z ktorých prvé bolo bez meritórneho prerokovania veci odročené pre ospravedlnenú neprítomnosť sťažovateľa a druhé pre ospravedlnenú neprítomnosť odporcu. Odporca bol v tomto roku vyzvaný okresným súdom na predloženie dokladov a na výzvu obratom reagoval.

V roku 2010 okresný súd nariadil vo veci tri pojednávania, ktoré boli odročené bez prerokovania veci z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa pre jeho zdravotné ťažkosti psychického charakteru. Okresný súd zároveň pristúpil k zisťovaniu charakteru zdravotných ťažkostí sťažovateľa vo vzťahu k jeho možnej účasti na pojednávaniach.

V roku 2011 bola vec v januári pridelená novému zákonnému sudcovi, okresný súd vo februári zisťoval zdravotný stav sťažovateľa, vec meritórne prerokoval na pojednávaní konanom 21. októbra 2011 a prijal mailové podanie sťažovateľa v októbri 2011.

V roku 2012 okresný súd nariadil vo veci jedno pojednávanie na 16. november 2012, ktoré bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu sťažovateľa z dôvodu kolízie termínov pojednávania a nový termín bol nariadený na 5. apríl 2013.

Vzhľadom na celkovú dĺžku posudzovaného konania v trvaní viac ako 9 rokov a zjavnú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu hodnotí ústavný súd celé konanie ako neefektívne bez vyhodnocovania jednotlivých čiastkových úkonov okresného súdu.

Ústavný súd preto uzatvára, že v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 14 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € s'ťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dĺžku posudzovaného súdneho konania a jeho priebeh, na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prier'ahoch v posudzovanom konaní a taktiež prihliadal na mieru, akou s'ťažovateľ prispel svojím správaním k celkovej dĺžke posudzovaného konania (či už z objektívnych alebo subjektívnych dôvodov, ktoré viedli k opakovanej neúčasti jeho alebo jeho právneho zástupcu na pojednávaniach, resp. boli dôvodom na zrušenie nariadených termínov pojednávaní).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. S'ťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania krajským súdom. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (prevzatie a príprava zastupovania, s'ťažnosť). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2013 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 130,16 € a 7,81 € režijný paušál, teda spolu za dva úkony 275,94 €. Vzhľadom na to, že s'ťažovateľ požadoval priznať náhradu trov konania v sume 269,58 €, ktorá neprevyšuje už

vyčíslenú odmenu podľa citovanej vyhlášky, ústavný súd sťažovateľovi priznal ním požadovanú náhradu trov a rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2013